

presència

Número 1878. Del 22 al 28 de febrer del 2008. Any XLIII. 0,50 €

Mediació contra conflicte

BUSCAR LA PAU. Catalunya és pionera en la implantació dels serveis de mediació, una alternativa a la judicialització de les divergències. Es pot fer mediació en qualsevol àmbit, des del familiar fins a l'escolar, passant pel penal. Tothom hi guanya. / 2 a 9

Conflictes?

MEDIACIÓ. Veïns que es barallen per un gos? Mediació. Escolars que es barallen? Mediació. Matrimonis que es trenquen sense acord? Mediació. Pocs la coneixen, però si es prova i funciona, tothom hi surt guanyant.

MERCÈ MIRALLES

● L'any 2004, a Barcelona, es va fer el Fòrum de les Cultures. Molts pensen que d'allò no n'ha quedat gaire, a part de l'arquitectura. No hi entrem. Una cosa sí és certa: moltes persones, fins aleshores, no havien sentit parlar de la mediació com una via alternativa en la resolució de conflictes. No violenta, i voluntària, confidencial, imparcial. Dues parts enfrontades, en una mateixa taula, amb un tercer no implicat, poden ser capaces de trobar la sortida a les seves diferències, sense passar pel jutjat. A més a més, podran aprendre un altre sistema d'afrontar les dificultats futures: el diàleg i l'empatia. Seran protagonistes de la solució com són protagonistes del problema. El mediador els ho facilitarà, però els acords seran seus. I com que seran seus, i no una imposició, hi ha moltes més garanties que es compleixin.

Descobrir que en un moment de divergència tothom té una part de veritat és una de les grans aportacions de la mediació, i és útil en qualsevol dimensió de la vida. Contra l'immobilisme, que du a la violència i la desconfiança, diàleg. En el Fòrum (www.barcelona2004.org), aquest debat es va emmarcar en l'epígraf *Els conflictes en la vida quotidiana*. Separacions, hostilitats a l'entorn laboral, disputes veïnals. Les topades, amb més o menys intensitat, formen part de l'entorn. Ens

QUÈ ÉS?

La mediació és un procés en el qual un tercer facilita el diàleg entre parts enfrontades. Permet que els protagonistes del conflicte siguin protagonistes també de la seva gestió i trobin una solució consensuada i pacífica. El mediador no decideix, sinó que estimula la recerca d'eines per part dels afectats. Cada acte de mediació és únic, perquè úniques són les persones. Què pot aconseguir-se amb la mediació? Que les persones tinguin les regnes de la situació, que es responsabilitzin. Si s'arriba a l'acord no hi ha vencedors ni vençuts: tothom hi guanya. Catalunya és pionera a l'Estat, tant en la pràctica com en la regulació. Es pot aplicar a tots els àmbits: familiar, escolar, laboral, veïnal...

hi hem acostumat, però? El mediador és l'especialista que ajuda els litigants a trobar en ells mateixos les respostes. En el Fòrum, molts van advocar per la implantació de serveis de mediació com un servei públic previ al contenciós judicial, com explicaven, per raó de «l'estalvi de despeses judicials i els enormes beneficis socials que comporta». Implantar la mediació per resoldre les pugnes —mediació curativa, diguem-ne— pot adquirir caràcter preventiu: crear una cultura de la mediació.

Crisis familiars

A banda de les desenes d'iniciatives de mediació que hi ha arreu, executades des de les administracions locals, les entitats, els particulars, hi ha un ens de referència: el Centre de Mediació Familiar de Catalunya (a www.gencat.cat/justicia/medfam i 935 674 484). El centre, que depèn del Departament de Justícia de la Generalitat, es va crear per la llei 1/2001, de 15 de març, amb la finalitat que fos un instrument especialitzat de la mediació familiar. Entre altres tasques, i per donar resposta a les peticions, té un registre de persones mediadores, format per professionals acreditats i preparats per atendre les mediacions familiars públiques de tot Catalunya. Són prop de 1.500 professionals (advocats, psicòlegs, treballadors socials, pedagogs i educadors). Qui tingui dret a justícia gratuïta té dret a mediació gratuïta.

No, gràcies

La mediadora Núria Villanueva, a l'espai de mediació familiar que hi ha als Jutjats de Família de Barcelona, en una sessió informativa. / GABI MASSANA

Anna Vall és la directora del centre. «Oferim l'accés a una eina tan útil com és la mediació. Es pot ajudar moltíssimes persones. Parlem de conflicte familiar, però la mediació es pot aplicar a tota mena d'antagonismes.» «El que més ens arriba són casos de separacions i divorcis conflictius, en què les persones, molts cops, han perdut la capacitat de dialogar i, sobretot, de decidir en comú.»

Persones que havien pogut decidir on vivien, a quina escola duïen els nens, on anaven a passar les vacances, arriben al punt de no poder ni parlar les dificultats que tenen, no es poden ni parlar. «I en el moment de la separació és quan més necessiten la capacitat de diàleg, per decidir què faran amb les seves vides. Què passarà amb els fills? Qui s'ocuparà del seu benestar? Suposa prendre decisions en comú.» La mediació els dóna espai de diàleg. Seure en una taula i, amb l'ajut d'un mediador, recuperar la capacitat de parlar i decidir. «Sempre s'hi guanya, cooperant, utilitzant les energies del'un i l'altre per sumar esforços i veure que hi ha un problema i trobar la manera de gestionar-ho. Si ho deixes en mans d'un tercer, d'un jutge, per exemple, què passarà?» Jurídicament, aquell professional tindrà preparació, però desconeix què necessiten exactament aquestes persones, i el seu fill. «Una separació o un divorci és un problema humà, personal, que té efectes jurídics. Si no donem resposta al problema personal, ens trobem que els divorcis s'allarguen anys i anys.»

La mediació encara és poc coneguda, «però funciona, hi ha una ràtio d'acords que supera el 70%. De cada 10 parelles, 7, amb la me-

Mediació familiar, pel bé dels fills

Contra tots els seus pronòstics, es troben al jutjat, per divorciar-se. Custòdies, visites, pensions... Una taula de diàleg pot ajudar-los

M.M.

● Hi ha un vell costum, el de cridar per fer-nos entendre. Cridar fort i tenir la raó semblen sinònims. Com més implicació personal, més potent pot ser l'escribassada. A l'Estat espanyol hi ha gairebé 400 divorcis cada dia. Hi ha dues possibilitats: divorciar-se de mutu acord o fer-ho per la via contenciosa. Per facilitar els acords hi ha la mediació: substituir els retrets pel diàleg. El passat, passat està, i cal mitjançar pel bé de tots, primerament pel dels fills.

El Centre de Mediació Familiar de Catalunya té una mediadora als Jutjats de Família de Barcelona (València, 344-346, 935 671 635), Núria Villanueva. Aquesta experiència pilot va començar el gener del 2006. Quins conflictes es poden solucionar per la via de la mediació? Els referits a: custòdies, exercici de la potestat del pare o de la mare, règim de visites, ús de l'habitatge familiar i matèries econòmiques (pensió d'aliments).

Hi ha mediació familiar extrajudicial i intrajudicial. La intrajudicial és la que practica Núria Villanueva. Es dona en la fase judicial, quan tot està més avançat, les parts han contractat un advocat, quan una d'aquestes parts ja ha posat una demanda per ex-

«AQUESTES PERSONES, NO HO OBLIDEM, ESTAN PATINT. N'HI HA QUE DIUEN QUE QUAN LA GENT ES DIVORCIA ES TORNA IRRACIONAL. NO, ESTÀ DOLGUDA. TÉ UN DOLOR TAN GRAN, HI HA UN CANVI TAN IMPORTANT A LA SEVA VIDA... ÒBVIAMENT, NO RAONEN. EL MEDIADOR ELS AJUDARÀ»

posar els seus plantejaments, redactats amb terminologia jurídica. I l'altra part ha rebut aquesta demanda i ha tingut unes setmanes per respondre. En el seu escrit, redactat també seguint les indicacions de l'advocat, haurà exposat què vol.

És una potestat del jutge enviar-los a mediació, o bé poden demanar-ho les parts i notificar-ho al magistrat. Com a cosa bona, s'està estenent la pràctica d'enviar tothom a una sessió informativa, voluntària i gratuïta. Després, si ho volen les dues parts, s'iniciarà la mediació.

Dins de la mediació familiar intrajudicial, en la gran majoria de casos, un 80%, les parts arriben ja amb data per al judici, que serà entre 4 i 8 setmanes després. Hi ha altres casos que els són derivats quan ja han estat davant del jutge. El fet de tenir unes setmanes de coll per al judici, explica Núria Villanueva, «és avantatjós perquè les parts es plantegen fer l'esforç d'acostar posicions, però saben que si no és així, ja tenen data per a un judici. Passi el que passi, algú els dirà què han de fer. Anar a judici no és dolent, el que és dolent és fer pols el contrari en el judici.» Un desavantatge de tenir data? «Cadascuna de les parts conserva la fantasia que en el judici se li donarà la raó i sí, parla

amb l'altra part, però potser pensa que en traurà més en el judici.»

Així com en la mediació extrajudicial l'objectiu és caminar cap a un divorci de mutu acord, en el cas de la intrajudicial hi ha la possibilitat dels acords parcials. «Mirem d'arribar a un acord parcial, de recuperar la comunicació. Anem cap a un acord parcial sobre algun aspecte, i si ja hem fet aquest camí, potser fem un pas més i ho convertim en un acord

mutu, total... El 2007 es van finalitzar 44 mediacions: 15 amb acord total, 8 amb acords parcials, i 21 sense acords.

Núria Villanueva explica el seu plantejament quan s'inicia un procés de divorci per la via contenciosa: «Distingeixo dues maneres de fer-ho: fer-se mal o senzillament exposar que no pensen de la mateixa manera.» Villanueva matisa: «A la mediació parlem de dificultats, no de conflicte.»

diació, arriben a un acord.» És un vestit fet a mida. «No els donem la resposta, els ajudem a trobar-la. No hi ha ningú millor que nosaltres mateixos per saber què ens convé.» Amb la mediació, doncs, els protagonistes del conflicte són també protagonistes en la seva gestió.

L'estament jurídic cada vegada és més partidari. Si les parts arriben a un acord es pot estalviar la vista oral en la qual les parts defensaran, cadascuna, qui és el bo. «A la vista oral es diuen coses molt gruixudes i es provoca que el conflicte es dilati: temps, diners... I fa mal.» De la mediació en surt

«LA MEDIACIÓ ENCARA ÉS POC CONEGUDA, PERÒ FUNCIONA. HI HA UNA RÀTIO D'ACORDS QUE SUPERA EL 70%. DE CADA 10 PARELLES, 7, AMB LA MEDIACIÓ, ARRIBEN A UN ACORD. NO ELS DONEM LA RESPOSTA, ELS AJUDEM A TROBAR-LA»

un document d'acords, que es dona a l'advocat, que li dona la forma jurídica corresponent, i es presenta al jutge, que dicta sentència.

El Departament de Justícia també fa mediació en l'àrea penal, d'adults i juvenil —són pioners—. Mitjançar entre víctima i l'autor per trobar un acord amb el qual la víctima se senti reparada.

La primera llei estatal

A Catalunya es va fer la primera llei de l'Estat en aquest sentit, el 2001. A partir del 2005, van venir el País Valencià, Galícia... Avui dia ja hi ha nou lleis relatives a la mediació. Ara, a Catalunya, la llei

està en procés de reforma. Hi ha un avantprojecte, pendent d'entrar al Parlament. Amb l'aprovació, per exemple, el centre faria també mediació comunitària. Comunitària vol dir... Tot.

Un exemple. El març passat, la Diputació de Barcelona va fer una jornada de debat, amb més de 200 participants i experts en mediació. Van donar dades de 16 serveis locals de mediació ciutadana (municipals). Entre els mesos de juny i desembre del 2006 van fer 741 intervencions, de les quals el 78,1% es van tancar amb acord de les parts. El 82,5% dels casos mitjançats van ser per conflictes ve-

ïnals: sorolls, obres, neteja, animals domèstics.

Hi ha molts serveis de mediació comunitària als ajuntaments. «No està regulat, però ho estan fent molt bé. Nosaltres pretenem regular les mediacions comunitàries que es gestionin a través del nostre centre. Quant als ajuntaments, respecte total a allò que facin dins de les seves competències. Tindrem un equip de mediadors comunitaris per si algú ens ho demana.»

La pràctica diària

La mediació és tan rica... La professió, què en necessita, de la llei?

A veure qui pot més?

● La mediació moderna cal buscar-la als anys setanta, als EUA i el Canadà. Després arriba a Europa, França, Anglaterra, Bèlgica... La mediació serveix pràcticament per a tot. Per exemple, a les empreses. A vegades, hi ha divergències que poden acabar en un assetjament psicològic, o en una conflictivitat seriosa. O en l'àmbit sanitari. Diu Anna Vall: «Recordo un conflicte entre un pare i una mare. Tenien un fill amb discapacitat. Un metge els deia que l'havien d'intervenir, i un altre deia que no,

Anna Vall, directora del centre de mediació. / Q.P.

perquè era arriscat. Es va fer una mediació.» Hi ha uns casos de mediació familiar especials. Són casos en els quals el divorci es va produir quan els fills tenien dos o tres anys. Una nena tenia pactat que els dissabtes a la tarda aniria a veure el pare. Mentre va ser petita, perfecte, però quan va ser gran va dir que s'avorria. El pare va anar al jutjat. «Què podia fer el jutge? Obligar la nena? Ho va derivar a mediació. Els pares van acordar que no parlarien malament l'un de l'altre davant de la filla. I la filla i el pare van acordar un règim de visites molt flexible. Es va afavorir que no es perdés la relació.»

Qui s'ho imaginava, aquell dia? Hi ha persones que van a mediació pensant que potser hi haurà reconciliació... No és un espai de teràpia. / C.L.

Un dels problemes greus és l'habitatge. «Les persones necessiten un sostre! Aquella parella tenia una casa que era el sostre de tots dos, i ara s'hauran de buscar dos sostres. Hi ha una dificultat afegida, que les parts no controlen, i és el preu de l'habitatge, o el fet que l'Estat no hagi previst la necessitat d'un parc d'habitatge de lloguer baix per a persones que passen moments de fragilitat. En aquest cas concret, aquest sostre

no és tant per al pare o la mare divorciats com per als fills que hauran de trobar-se amb aquest pare o mare.»

«Aquestes persones, no ho oblidem, estan patint. N'hi ha que diuen que quan la gent es divorcia es torna irracional. No, està dolguda. Té un dolor tan gran, hi ha un canvi tan important a la

seva vida... Òbviament, no raonen.» El mediador els ajudarà a trobar els recursos per desbloquejar-se.

Altres mediacions també es poden fer quan ja hi ha sentència. Ja no es tracta de pactar el *què*, sinó el *com*. Per exemple, el *com* de les visites, dels pagaments... S'eviten incompliments i seguir pendants dels jutjats. Es pot trobar quin és el millor *com* per a cadascú.

Segons diuen alguns dels mediadors consultats, un protocol de bones pràctiques, un codi ètic. No gaires especificacions.

Parlant de la riquesa de la mediació, i tornant al centre de mediació, casos pràctics. Problemes perquè un fill adoptat vol conèixer els seus orígens. Persones que es fan grans, i la pensió no els arriba, i necessiten ajuda. A vegades s'estimen més viure en situació molt precària abans que anar al jutjat. Una mediació és molt útil. Sol demanar-la algun dels fills. Avis que no veuen els nés després d'un divorci...

En un cas de mediació en una

parella, com és una primera trobada? «Entre els mediadors solem dir que si se supera la primera trobada ja hi ha molt de guanyat», diu Anna Vall. «Arriben amb ganes de cantar-se les quaranta. Has de deixar que el sentiment aflori, però controlant, perquè hi ha d'haver un mínim de respecte. La frustració ha de sortir, per després poder treballar.» La primera sessió és dura, però si veuen que és millor entrar per la via de la comprensió, que no vol dir estar d'acord, es tranquil·litzen.

Qui són? Gent d'entre 30 i 50 anys. Humils o amb grans patrimonis; anònims i amb projecció

Ull per ull? Tots cecs

● «Ull per ull i tothom acabarà cec.» Això va dir Gandhi, amb bastant ironia. N'hi ha molts que subscriurien aquesta frase. Una prova d'això són totes les iniciatives de mediació que podem trobar. Administracions locals, comarcals, entitats, col·legis professionals, professionals amb consulta privada... Un portal de referència: www.solomediacion.com. Pàgines web, blocs, bibliografia, legislació... Algunes referències més: ACDMA, Associació Catalana per al Desenvolupament de la Mediació i l'Arbitratge, www.acdma.org; Centre de Mediació Crea, a Xile, www.crea.uct.cl. Alguns ajuntaments són exemple de bona feina en mediació comunitària, per exemple a Sant Pere de Ribes. El cap del servei és Javier Wilhelm. Per conèixer la seva tasca: www.mediacionyconvivencia.es.

social. Hi ha de tot. «Es requereix un mínim de sentit comú. Si el que vols és destruir l'altre, la mediació no servirà.» L'any 2007 van tenir 1.245 sol·licituds de mediació, però se'n van acabar 295.

Val la pena pensar en les repercussions de les diferències entre dues persones. No són les úniques afectades. «Una vegada, quan jo era a la televisió, per una entrevista, un nen va trucar i va dir: 'Que puc demanar jo la mediació per als meus pares?'» Els pares no ens adonem que en aquestes situacions els que hi surten perdent gairebé sempre són els fills. No en som conscients.»

«Aprens a pensar abans d'actuar»

En els centres educatius on s'ha implantat el servei de mediació, que ja es compten per centenars, han disminuït les sancions, s'ha millorat la convivència i hi ha més participació de l'alumnat. La mediació és una pràctica educativa, no punitiva

M. MIRALLES

● «Si creus més en l'educació que en el càstig; si vols contribuir activament a crear un clima positiu en el centre; si desitges donar una resposta creativa als conflictes; si t'interessa potenciar les teves capacitats de comunicació; si t'atreveixes a afrontar amb optimisme les dificultats... Si la injustícia no t'és indiferent... Tria la mediació, pot ser un bon començament.» Aquesta és la presentació del programa de mediació escolar del Departament d'Educació.

L'any 2004 es va fer la I Trobada d'Alumnes Mediadors i Mediadores dels IES de Catalunya. A la pregunta «per què et vas oferir a fer de mediador?», els nois responen: «Hem viscut conflictes personals i ens ho hem passat molt malament, i per això no volem que als altres els passi el mateix»; «per trobar solucions diferents; veure les coses des d'un altre punt de vista»; «per canviar l'ambient de l'institut, disminuir la violència».

Anem fins a l'IES Joan d'Àustria, a Barcelona. La seva web no deixa dubtes sobre el grau d'implicació: www.xtec.es/centres/a8013101. El curs passat van fer 15 mediacions: baralles lleus, bromes pesades, discussions, burles, gelosies, malnoms. La Lorena i en Marc fan primer de batxillerat, tenen 16

●
«Hi havia un company que no parava d'insultar-me. Fins que vaig dir que no aguantava més. Vam fer una mediació i vam acordar que no es tornaria a repetir. Tenir-lo al davant en la mediació no m'afectava, perquè volia que se solucionés. La idea era que ens ignoréssim, però era una mica difícil, sent de la mateixa classe. Fins que hem passat de la indiferència a ser amics»

anys. Són mediadors des de fa tres anys. Diu en Marc: «Ja he fet unes quantes mediacions... Segons la gravetat de la situació fem la mediació només els alumnes o amb professors. El més comú són les agressions verbals i físiques, una *colleja*, per exemple. La majoria de cops, l'origen de tot plegat són bestieses.»

Van enumerant les característiques d'un bon mediador: «Ser imparcial. Tenir molta paciència perquè has de donar-los temps, i pacificar els ànims. I no pots tenir problemes a l'institut! Has de ser exemplar en això, ser responsable.» En aquest temps de mediació, «aprens a pensar abans d'actuar i et dius: 'Ja sóc gran', i «aprens a posar-te al lloc dels altres». Els mediadors segueixen el treball fins al final. Després de l'acord, pregunten com marxa, si es compleix. Quan s'arriba a acord, se senten bé: «Veus que hi ha altres maneres de solucionar-ho, i que no necessites els *profes* i que hi hagi càstig. Et sents bé perquè a l'institut s'hi està bé.»

«Si no haguéssim mitjançat»

Als alumnes que es resisteixen a participar en la mediació, que és voluntària, confidencial, o que es pensen que els seus problemes només són *seus*, els mediadors els dirien que els *seus* problemes afecten a tots. El *mal rotllo* entre dues persones genera

mal rotllo al seu voltant.

La Míriam i la Maica van ser espavilades, i van buscar la mediació. Ara són al *bàndol* dels mediadors. Diu la Míriam: «Hi havia un company que no parava d'insultar-me. Fins que vaig dir que no aguantava més. Vam fer una mediació i vam acordar que no es tornaria a repetir. Tenir-lo al davant en la mediació no m'afectava, perquè volia que se solucionés. Quan ell m'insultava jo m'hi tornava, perquè no tinc gaire paciència, i no em controlava.» «Al principi, la idea era que ens ignoréssim, però era una mica difícil, sent de la mateixa classe. Fins que hem passat de la indiferència a ser amics.» La Maica, la seva amiga, també va participar de la mediació, ja que també va acabar rebent insults d'un altre company. Ara volen ser mediadores. «Si no haguéssim mitjançat, hauria anat a pitjor: baralla, potser expulsió.»

Si funciona en la justícia...

Pere Led és el responsable del programa de convivència i mediació escolar del Departament d'Educació (www.xtec.cat/innovacio/convivencia/recursos.htm). «Sempre diem que la mediació a l'Estat comença a Catalunya, el maig del 1990, quan comença en justícia juvenil. El mèrit és d'ells.» Els fiscals van tenir un gran paper per impulsar la mediació penal juve-

nil, i Led, quan va arribar a Educació provinent de Justícia, va aplicar un paral·lelisme i, salvant les distàncies, els inspectors van fer el paper dels fiscals. Es va fer un primer seminari, el 2000, amb docents i inspectors... «Un èxit. Els inspectors, entre altres funcions, s'ocupen de les sancions quan hi ha problemes de convivència. Van veure que hi havia una nova via, que funcionava en contextos molt més difícils com és el penal juvenil.»

A secundària és on esclaten els problemes, tot i que es forgen a primària. Així doncs, per a secundària es proposa —no s'hi obliga— implantar un servei de mediació. Els mediadors? Alumnes i professors mediadors, una comediació. Des d'un punt de vista normatiu, la primera vegada que es parla de la mediació en l'educació és el 1997. El reconeixement definitiu va venir el 2006 amb el decret sobre drets i deures de l'alumnat. Què vol dir mitjançar? «Donem una oportunitat educativa abans de sancionar. I això ho han d'impulsar els directors a tots els centres de primària i secundària.»

A primària es parla de cultura de mediació. A secundària, d'implantar el servei de mediació. Els professionals disposen d'eines: *La convivència en els centres docents d'ensenyament secundari* (2003) i *La convivència en els centres d'educació in-*

«És molt difícil ser objectiva, mantenir-te al marge»

● Al centre concertat Virolai tenen 24 alumnes mediadors i fa sis cursos que es van *apuntar* a aquest programa. La Marta i l'Andrea tenen 15 anys i són mediadores. Si un problema es pot arreglar abans que es faci més gran... «A vegades, més que arreglar-ho, amb la mediació s'afavoreix tenir un altre punt de vista, i no subjectiu, com el que tenen els implicats. És no parlar en calent», diu la Marta. L'Andrea explica una mediació: «Vam tenir un cas de dos nois que eren molt amics, i van fer un treball junts. Un va valorar que l'altre no havia treballat gaire i van començar a discutir. El problema es va anar fent cada vegada més gran i hi havia més enfrontaments, fins que fora de *cole* van tenir un conflicte.» Els van suggerir la mediació i hi van accedir, voluntàriament. Van acordar que es

Andrea, Marta, i el professor Joan Carles: mediadors. /M.M.

respectarien. «Mitjançar és intentar que un problema s'arregli, aconseguir que es respectin dues persones que s'enfronten, i que els problemes no s'extremen. Rebaixar la intensitat. Adonar-se que potser no n'hi ha per a tant...» La guspira que fa encendre sovint és poca cosa: «Tu has dit», «m'han dit que has dit»... Què han après? Diu la Marta: «He après que és molt difícil ser objectiva, mantenir-te al marge. No pots posar-te al mig. Personalment, jo sóc de deixar anar el que penso. Ara em dic: 'Marta, podries intentar pensar abans de dir les coses. A vegades pots fer molt mal a una persona, posa't a la seva pell!'» I l'Andrea: «Si tinc un problema, i em posaria a discutir, m'aturo i penso en les conseqüències de les meves paraules. Si tens un problema, parla-ho, no ho facis més gran.»

Alumnes mediadors de l'institut d'ensenyament secundari Joan d'Àustria de Barcelona. Són una bona colla. El curs passat van fer unes quinze mediacions. /QUIM PUIG

fantil i primària (juliol 2007).

La mediació es pot posar en marxa en diversos moments: abans del càstig, i si funciona, és l'alternativa a la sanció. Però no sempre pot ser així, com en el cas d'una agressió a un professor, que ha de ser sancionada, perquè és molt greu. «Un cop sancionat, també pots proposar fer una mediació, que l'alumne es disculpi, que repari, que completi la sanció aplicada per posar-li límits.» Uns 400 centres educatius im-

plicats, 3.000 professors formats, prop de 2.000 alumnes... I va creixent. «Allí on s'implanta, hem baixat el nombre d'expedients disciplinaris, de sancions. Es millora la convivència i pares i alumnes participen més.»

A vegades, a les escoles, es poden trobar que algun dels seus alumnes té una mesura judicial. Pot ser a causa d'accions comeses al centre. Si és així, es demanarà als directors que vagin a la mediació de justícia juvenil. «Si

els criden, hi han d'anar. Seria una contradicció molt gran: que la justícia els doni una oportunitat educativa i que des de l'escola es rebutgi!» Led recorda alguns casos. Un grup de nois entraven els caps de setmana al centre: trencaven extintors, fluorescents, portes... 8.000 euros. Fins que a l'institut es va rebre la notificació que els havien enganxat i que se'ls ofería la mediació. «El director els va explicar quantes beques de menjador

són 8.000 euros, quants ordinadors... Durant un trimestre farien de monitors de menjador, servirien. Aprendran que hi ha coses que no es toleren però que se'ls dona una oportunitat.» Un altre cas. Uns alumnes van arrencar el reg automàtic, i van inundar el centre... «Van demanar perdó al consell escolar, on hi havia companys, pares... Els més durs van ser els companys. I durant un trimestre, van estar amb els agents forestals pel Maresme.»

«Els adults han d'entendre que no juguem a mediació, a l'escola»

● Coral Regí és la directora de Virolai (www.virolai.com). Desitgen fer extensiva la mediació a primària. «Volem començar amb temes molt senzills, com poden ser els problemes que hi ha entre els petits a propòsit de les pilotes de futbol al pati... Els insults, entre els petits. Ho fan gairebé sense adonar-se'n, però l'altre queda ferit.. És un altre nivell, és clar, però sempre és el mateix: que vegin que el recurs és el diàleg, i posar-se a la pell de l'altre.» La dinàmica de la mediació que es fa a secundària no es pot aplicar a primària, però sí l'esperit. «Si després d'estar a l'escola set o vuit anys aconseguíssim que els nanos aprenguessin a tenir altres eines, a adoptar una postura empàtica, en lloc d'enfadar-se...»

«És el petit gra de sorra que com a educadors

L'escola vol proposar altres sortides als conflictes.

hem de posar. Costa molt, perquè els nens veuen que les formes de resoldre els conflictes fora de l'escola són unes altres. Però ho hem de fer!»

«En educació costa molt implantar novetats i més quan vas contracorrent.» I els pares, hi participen? «No, ens ho havíem plantejat, com informar-los de tot plegat... És important que els pares s'adonin del paper de l'exemple. Si a l'escola parlem del diàleg, però a casa no es veu com una possibilitat... Educar contracorrent és difícil, però segur que estem millor ara que com estàvem abans. Aquests nens, quan siguin pares ho veuran d'una altra manera.»

«Els adults han d'entendre que no juguem a mediació, a l'escola, sinó que eduquem actituds per aplicar-les a la vida real. No som un oasi.»

Conèixer els problemes i fer-ne detecció precoç

● «La ignorància sobre el món propi i el de l'altre, i sobre les formes de percebre, entendre, sentir i actuar, és un terreny abonat perquè apareguin prejudicis, estereotips, discriminació i racisme. El desconeixement separa les persones, crea o manté les distàncies i dificulta que puguin treballar conjuntament» (www.mediacionintercultural.org). En aquest context neix el mediador intercultural. En paraules del sociòleg i filòsof Bruno Ducoli, expert en migracions, es tracta d'«unir sense confondre i distingir sense separar». María Gabriela Rodríguez, pedagoga i mediadora argentina —l'Argentina és un dels països amb més implantació de la mediació—, explica: «Poden ser mediadors els líders comunitaris, religiosos i educatius, professionals de totes les disciplines, treballadors i funcionaris administratius, amb sensibilitat social, amb vocació de servir, aptitud per relacionar-se, capacitat d'escoltar, fiables, solidaris, responsables, pacífics, ètics i democràtics.» Per damunt de tot, el mediador ha de «poder assimilar un rol que es compongui d'orientar i contenir, prevenir, gestionar i derivar el conflicte, i contribuir a la cohesió.» El mediador intercultural, el comunitari per extensió, ha de contribuir a la pacificació social, detectar i resoldre precoçment els conflictes de la convivència, contribuir a la formació d'una conducta ciutadana basada en la justícia i en la solidaritat...» Per què, ser mediadora? I diu Simona Simion: «És una inquietud. És un perfil professional nou, no es coneix massa. El mediador ha de tenir sabers psicològics del treball d'un professional sanitari, educatiu, dels serveis socials...» Una reivindicació: el reconeixement oficial de la figura del mediador intercultural.

Simona Simion, a l'entrada del centre cívic del barri de la Salut de Badalona. Hi desenvolupa tasques de mediació intercultural. / M. MIRALLES

«El mediador intercultural no és el traductor»

La mediació entre cultures s'està fent imprescindible a mesura que en un mateix territori hi conviuen cada cop més poblacions de molt diversa procedència. La desconexença du a l'enfrontament

M.M. / Badalona

● «Els homes construïm massa murs i pocs ponts» (Isaac Newton, 1642-1727). Simona Simion és romanesa, infermera i treballadora social. És mediadora intercultural, i treballa amb Surt (www.surt.org), concretament, en la Xarxa de Mediació Intercultural «la Caixa». Surt, com altres entitats, gestiona el programa en el territori. Aquest programa busca facilitar el diàleg i afavorir la convivència i la cohesió social.

Per un conveni de l'Ajuntament de Badalona amb Surt, la xarxa s'ha fet present a la ciutat, al barri de la Salut. Ens trobem amb Simona al centre cívic. Té una llarga experiència. Ha seguit, entre altres cursos, el de mediació intercultural que s'imparteix a la Vall d'Hebron, a través del servei de psiquiatria transcultural i Surt.

«EM RELACIONO AMB LA POBLACIÓ GITANA ROMANESA, I LES DEMANDES D'INTERVENCIÓ M'ARRIBEN DELS EDUCADORS SOCIALS, DE LES ESCOLES...»

Són gairebé 2.000 hores de formació. Entre altres tasques, ha estat mediadora al Lloc de la Dona (de les Germanes Oblates), al barri del Raval de Barcelona. «Aquest centre dona suport a les dones que són treballadores sexuals.» Ha mediat entre les dones, pels preus, el territori; entre les dones i els amos de comerços, que no volien tenir-les a prop...

Què fa a Badalona? «En general, em relaciono amb la població gitana romanesa, i les demandes d'intervenció m'arriben dels educadors socials o tècnics de salut, també a través de les escoles...» El dia que ens trobem, ha anat a una escola. Ha tingut una reunió amb una família romanesa d'ètnia gitana, amb la directora i amb l'educadora social. «Hem explicat als pares les pautes de convivència a l'hora d'anar a l'escola:

alimentació, diners per a les sortides... Han reaccionat bé. Hem descobert que hi ha una barrera lingüística amb l'educadora social i que no acaben d'entendre's. El fill no va a escola. Per què? Perquè està malalt? Ara sabem que no vol anar-hi perquè hi ha companys que el peguen. S'arreglarà.» Es troba, sobretot, persones que estan fora del sistema: sanitari, educatiu... «L'administració vol que entrin, i intentem facilitar l'accés als recursos, i que sàpiguen els deures que comporta.»

«El mediador intercultural no és el traductor. Puc traduir, però si veig que l'altra part no se situa, el meu deure és interpretar. Imaginem una consulta de psiquiatria i que el pacient diu: 'He vist la mort.' He de dir al metge que entre els romanesos és una frase feta que dius quan estàs malament.»

«La infermera li diu: 'Aquí la gent es renta'»

● Surt té un altre conveni a Badalona, amb l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol. En l'equip de Simona hi ha més mediadores: pakistanesa, magrebina, senegalesa... «L'última vegada van demanar una xinesa. Tenien una pacient amb una malaltia greu. Calia informació sobre el seu entorn, i calia que ella entengués la necessitat del tractament...» Un altre cas, fora de Badalona. Sempre és per

Imatge d'arxiu d'un CAP barceloní. / L.B.

l'idioma? No. «Operen una dona. No passa un dia, i li diuen que s'ha de dutxar i treure's l'apòsit. Es dutxa, i no se'l treu. La infermera li diu: 'Aquí la gent es renta', i la pacient s'enfada. Al seu país, en els cinc dies després de l'operació la ferida no es renta amb aigua i sabó; es fan cures. L'aigua s'associa a font d'infeccions. Si hagués preguntat per què no volia rentar-se la ferida no s'hauria creat un problema.»

«Un 70% dels menors és la primera vegada que van al jutjat»

La mediació penal juvenil busca la reparació de la víctima, i la responsabilització de l'infractor. Les dues parts busquen juntes l'acord, acompanyades pel mediador

M.M.

● Deia el poeta Goethe: «No ens preguntem si estem plenament d'acord, preguntem-nos només si anem pel mateix camí.» La mediació ha fet això, un llarg camí. Com ja s'ha dit, Catalunya ha estat pionera. I dins d'aquest tarannà capdavanter, destaca la mediació penal i, més específicament, la que es fa en justícia juvenil. Deixem de banda els adults, per concentrar-nos en els joves infractors. Als noranta, s'engega la mediació penal juvenil. Es va trobar l'entorn favorable entre les parts implicades, des de la Generalitat fins als jutges. Robert Gimeno va ser un dels primers professionals que s'hi van dedicar. Va ser una experiència pilot que aviat va deixar de ser pilot per quedar implantada. «Un noi ha fet malbé un llum de l'Ajuntament... Com ho arreglem?», es pregunta Robert Gimeno. Després de molts anys fent mediacions, Gimeno està ara en el Programa de Prevenció i Mediació Comunitària.

Quan hi ha un delictes, un robatori amb intimidació, per exemple, «hi ha una víctima, i se li ha de treure el dany», continua Gimeno. «A part que l'han robada se li ha creat un dolor, un malestar. Malestar material i emocional. *Reparar* vol dir posar les coses al seu lloc.» La mediació és una eina per reparar.

Un menor ha robat. Si la mediació va bé, el jutge valorarà si l'infractor ha reparat, si la víctima ha quedat tranquil·la. I ho tindrà en compte. Tancarà el cas —faltes, delictes menys greus—, o no, i caldrà

Policia i joves, cara a cara, en un macrobotellón a Barcelona. / GABI MASSANA

anar a judici. Allí es veurà quines mesures s'han d'aplicar. Potser, valorant el resultat de la mediació, les mesures seran menys dures, o quedaran en suspens en espera de veure com es comporta el jove. Explica Gimeno: «Mentre les lleis, en matèria penal, recullen les males actuacions i les conseqüències, en l'àmbit juvenil es recullen les bones accions: 'Si ho fas bé,

se't tindrà en compte.'» Interessen la víctima i l'infractor. La mediació penal juvenil els dona una oportunitat.

La justícia juvenil ha de fer front a milers de casos. «En un 70% dels casos són menors que és la primera vegada que van al jutjat i per un delictes lleus. I no hi tornaran. Els mitjans difonen l'altra xifra, que el 30% reincideixen.»

Una oportunitat de deixar de ser víctima

● «Per a les víctimes», explica Gimeno, «el problema d'entrar en el sistema judicial és que es queden estancades en la seva condició de víctima. Potser estaran espantades per sempre. Imaginem-nos que la víctima és un menor... Pot plantejar-se: 'Què faran per reparar el que m'han fet?' La mediació ha de dur-lo pel camí de pensar: 'Què faré jo per mi mateix? Què faré per defensar els meus interessos de víctima?' I en lloc de ser un noi espantat perquè uns de més grans l'han pegat, donarà la cara. I quan això passi, el mediador serà al davant.»

Quan uns nois tenen diferències i queden a la sortida de l'escola, la xerrada dura cinc minuts i acaba en una batussa. Amb la mediació es dilata el temps de trobada. El mediador parla amb l'infractor, parla amb la víctima, i decideix quan estan preparats per trobar-se. «Tots tenen por. L'infractor té por de les ganes de revenja de la víctima. La víctima té por que l'agredeixin.» Necessiten saber que estan en un lloc segur. I

Segur que no hi ha temps i espai per a la pau?

hauran de donar-se proves de bones disposicions. L'infractor vol demanar perdó. «Només es pot tenir l'absolució quan has donat prou garanties perquè et creguin.»

Sempre es pot proposar fer mediació. Si l'infractor ho accepta, es va a buscar a la víctima, que ho ha de voler. Més d'un 50%, un cop informades, hi volen participar. Les víctimes no busquen diners per damunt de tot, la qual cosa no vol dir que no els necessitin. «Estan més interessades a que el jove canviï. Per la víctima, que *pagui el que ha fet* vol dir que se n'adoni.» I l'infractor haurà d'assumir que ha fet alguna cosa, i necessita capacitat per arreglar-ho: «Vull, puc, em sento responsable.»

S'hauran de posar els uns en el lloc dels altres. Recorda un nen que un grup de joves havien vexat. Els havia estat molestant, i al final li ho van fer pagar, a la seva manera. «Sí, ens vam passar», van reconèixer. El nen va estar d'acord a seure amb els agressors i dos mediadors. «Feia sisè de primària i els altres, ESO. Sabia que coincidirien a l'institut. Era millor intentar arreglar-ho. Els nois se'l miraven, i valoraven com n'era, de valent. Va deixar de ser una víctima.»

L'infractor, a responsabilitzar-se

● La mediació és una bona eina, que retorna el protagonisme a la víctima i l'infractor. Però no és fàcil. «El punt de trobada entre la víctima i l'infractor va ser un delictes... Insults, un robatori amb intimidació... És tens, per a les dues parts.» Mirem cap a l'infractor. La llei del menor ens diu que s'ha de treballar per l'interès del menor, i que això té una dimensió educativa. Com s'aprèn, a la vida? Actuant. Però pot ser que s'actui malament. «He fet una bretolada, i ho vull arreglar. Què he de fer? La resposta l'ha de

trobar ell mateix. Responsabilitat. Les accions són bones o dolentes en funció de si em *pesquen*? Un dels efectes de la mediació és veure que els actes tenen conseqüències, saber què és fer mal, i saber també que «a aquells que fan actes positius la gent se'ls aprecia». Recorda el cas d'un noi que havia robat a una dona. Ella tenia problemes econòmics, i van acordar que tornaria els diners, a terminis. Fet l'acord, el noi li va dir que si s'esperava, anava al caixer i li feia ja el primer pagament. I ho va fer. Havia après.